

RAPPORT VAN DE WERKGROEP

RITUEEL MISBRUIK

April 1994

RAPPORT VAN DE WERKGROEP

RITUEEL MISBRUIK

April 1994

Ministerie van Justitie
Directie Staats- en Strafrecht
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
Telefoon 070 - 370 71 98

INHOUD.

	Pagina
1. <u>INLEIDING.</u>	
1.1. Achtergronden van het verschijnsel ritueel misbruik	1
1.2. Aanleiding voor het onderzoek	2
1.3. Probleemstelling en onderzoeksvragen	4
1.4. Opbouw van het rapport.	4
2. <u>INGESTELD ONDERZOEK.</u>	
2.1. Werkwijze	6
2.2. Beschrijving van enkele gevallen	7
2.3. Overig onderzoek	13
3. <u>BEGRIPSOMSCHRIJVING.</u>	16
4. <u>JEUGDHULPVERLENING, JEUGDBESCHERMING, GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG.</u>	26
5. <u>DISCUSSIE.</u>	31
6. <u>BEROEPSGEHEIM EN VERSCHONINGSRECHT.</u>	
6.1. Beroepsgeheim	41
6.2. Zwijgplicht	42
6.3. Verschoningsrecht	46
6.4. Wet beroepen in de individuele gezondheidszorg	50
7. <u>SAMENVATTING, CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN.</u>	52
Bijlagen.	60
1. Politie-onderzoek van ritueel misbruik.	
2. Instellingsbeschikking van de Werkgroep Ritueel Misbruik.	
3. Literatuurlijst.	

1. INLEIDING.

1.1 Achtergronden van het verschijnsel ritueel misbruik.

Van meldingen van ritueel misbruik is in de Verenigde Staten vanaf het begin van de jaren tachtig sprake, zo blijkt uit Amerikaanse literatuur over dit onderwerp. Vanaf 1985 wordt er steeds meer aandacht aan het verschijnsel besteed en worden er in de Verenigde Staten tal van conferenties aan gewijd (Lanning, 1992).

De gevallen waarin sprake zou zijn van rituele kindermishandeling onderscheiden zich in een aantal opzichten van andere zaken betreffende seksuele kindermishandeling.

De verschillen zijn onder meer:

- er is sprake van meerdere jonge slachtoffers;
- er is sprake van meerdere daders;
- angst wordt gebruikt als middel om de slachtoffers onder controle te houden;
- er zijn bizarre of rituele activiteiten.

Volgens de geraadpleegde literatuur is er sprake van extreem sadistisch misbruik en geweld in groepsverband gepleegd door een in het diepste geheim opererende satanische 'cult'. Het zou hierbij gaan om een groep waaraan verschillende gezinnen en verschillende generaties deelnemen. In het kader van de aanbedding van 'satan' zouden de groepsleden zich onder meer te buiten gaan aan rituele mishandeling, kannibalisme, dieren- en mensenoffers en seksueel misbruik. Volwassen (zogenaamde) "overlevenden" van ritueel misbruik melden in dit verband de volgende praktijken: het onder dwang toegediend krijgen van verdovende middelen, elektrische schokken, hypnose, seksueel misbruik waaronder groepsverkrachtingen, het getuige zijn van en het zelf ondergaan van het levend begraven zijn in doodskisten of graven, levensbedreigingen, getuige zijn en het moeten deelnemen aan het martelen en offeren van volwassenen en kinderen (waaronder baby's), het verminken en doden van dieren. Voorts is sprake van het moeten ondergaan van een huwelijksceremonie met satan, gedwongen zwangerschap en het offeren van de eigen baby, het moeten eten van menselijke lichaamsdelen. Het meeste hiervan

zouden deze slachtoffers als jonge kinderen reeds hebben ondergaan. Door middel van terreur zouden de slachtoffers op extreme wijze zijn geïndoc-trineerd/geprogrammeerd hun mond te houden, dan wel suïcide te plegen als zij iets over de 'cult' loslaten.

Gemeld wordt dat zowel volwassenen als kinderen die het slachtoffer zijn van ritueel misbruik complexe vormen van meervoudige persoonlijkheidssyndro-men en andere extreme klachten vertonen. Boon en Van der Hart (1991) zeggen hierover "ze lijden nog meer onder de klachten van posttraumatische stress, ze zijn nog angstiger, depressiever en suïcidaler dan andere MPS-pati-enten, ze gaan zich meer te buiten aan zelfmutilatie, ze lijden nog meer onder schuldgevoelens, en ze lopen nog meer kans om in een gedissocieerde toe-stand dadergedrag te vertonen."

Er is sprake van dat psychotherapeuten van zowel kinderen als volwassenen in binnen- en buitenland geconfronteerd worden met vergelijkbare verhalen van patiënten. (Jansen Heijtmajer, 1993).

Uit de geraadpleegde literatuur blijkt echter tevens dat hoewel door politie en justitie in de Verenigde Staten sinds 1985 veelvuldig onderzoek is ingesteld naar aanleiding van vele meldingen van ritueel misbruik, dit tot nu toe niet tot concrete (bewijsbare) strafzaken heeft kunnen leiden (Lanning, 1992). Ook in Nederland is enkele malen een onderzoek ingesteld door politie en justitie naar aanleiding van meldingen over ritueel misbruik, maar evenals de onderzoeken die in de Verenigde Staten zijn ingesteld, heeft dit geen concrete resultaten opgeleverd.

1.2 Aanleiding voor het onderzoek.

In 1992 kwamen er bij de Inspectie Jeugdhulpverlening (IJHV) van de ministe-ries van WVC en Justitie meldingen binnen van instellingen voor jeugdhulpver-lening die betrekking hadden op mogelijk ritueel misbruik bij een aantal kinderen. Tot aan augustus 1992 waren er circa 11 gevallen gemeld in de provincies Noord-Holland en Utrecht.

Medio juni 1993 was sprake van een toenemende belangstelling die onder meer werd veroorzaakt door de TV-uitzendingen van het programma NOVA. De Inspectie Jeugdhulpverlening heeft in een signalement van 17 september 1992 aan de minister van WVC en de Staatssecretaris van Justitie hierover voor het eerst gerapporteerd.

Na het verschijnen van het signalement heeft overleg plaatsgehad tussen de Inspectie Jeugdhulpverlening, de Geneeskundige Inspectie voor de Geestelijke Volksgezondheid (GIGV) en het ministerie van Justitie, om meer zicht te krijgen op het verschijnsel, met name inzicht in de wijze waarop afstemming en samenwerking tijdens de aanmeldings- en onderzoeksfase tot stand kan worden gebracht, vanuit het belang van het kind benaderd. In de gemengde GIGV-werkgroep Multiple Persoonlijkheidsstoornissen was begin 1993 het onderwerp ritueel misbruik en de problemen daaromtrent tussen hulpverleners en politie/justitie reeds ter sprake gekomen. Op grond daarvan besloot de GIGV een "invitational conference" over dit onderwerp te beleggen. Na overleg met het departement Volksgezondheid van WVC, de Inspectie Jeugdhulpverlening en het ministerie van Justitie vond deze conferentie op 17 september 1993 plaats. Tijdens de conferentie is meer zicht gekomen op het verschijnsel en met name op de afstemmings- en samenwerkingsproblematiek tussen hulpverleners en politie/justitie. Besloten werd een landelijk consultatiepunt Ritueel Misbruik voor hulpverleners op te richten. De GIGV treft daar thans voorbereidingen toe.

Door het ministerie van Justitie werd nagegaan bij twee politiekorpsen en de Centrale Recherche Informatiedienst wat bekend was. Als voorlopige conclusie leverde dit op dat signalen over ritueel misbruik bekend waren bij een aantal korpsen, maar dat tot dan toe nooit harde bewijzen waren gevonden. Vervolgens zijn alle raden voor de kinderbescherming en een aantal gezinsvoogdij- en voogdijinstellingen benaderd met de vraag of men op het verschijnsel was gestuit. Op verzoek van het ministerie van Justitie heeft de Inspectie jeugdhulpverlening door haar geïnventariseerde gegevens (geanonimiseerd) verstrekt. Aangezien de gehouden inventarisaties in beginsel geen voor politie en justitie bruikbare gegevens opleverden, is naar een andere benadering gezocht om het

probleem te onderzoeken. Medio juni 1993 werd door de staatssecretaris van Justitie besloten de Werkgroep Ritueel Misbruik in te stellen met als taak het definiëren en in kaart brengen van de problematiek, het onderzoeken welke problemen zich voordoen bij aangifte van ritueel misbruik en het zonnodig formuleren van voorstellen voor nader onderzoek en/of een meldingsprocedure. De Werkgroep is vervolgens ingesteld bij beschikking van de staatssecretaris van Justitie van 12 augustus 1993. Voor de samenstelling van de Werkgroep wordt verwezen naar de instellingsbeschikking (zie bijlage 2).

1.3 Probleemstelling en onderzoeksvragen.

Zoals onder hierboven al aan de orde is gesteld, is naar aanleiding van onder meer de door de Inspectie voor de Jeugdhulpverlening gesignaleerde gevallen van ritueel misbruik de vraag gerezen in hoeverre deze problematiek zich in Nederland voordoet, welke mogelijkheden de overheid in het algemeen ten dienste kunnen staan om hierop adequaat te reageren, daaronder begrepen die van de hulpverlening en het in dat kader ter kennis brengen van gevallen aan politie en openbaar ministerie. Naast een definiëring van het probleem zou een overzicht moeten worden verkregen van de gevallen die bij de hulpverleningsinstellingen of anderszins bekend zijn, alsmede een overzicht van de problemen die zich kunnen voordoen bij het doen van aangifte bij politie en het openbaar ministerie, mede met het oog op een eventueel in te stellen nader onderzoek en een meldingsprocedure.

Dit is tevens de taak van de Werkgroep zoals die vastgelegd is in de instellingsbeschikking (zie bijlage 2).

1.4 Opbouw van het rapport.

Het rapport is als volgt opgebouwd.

In hoofdstuk 2 wordt beschreven wat is gedaan om het probleem te onderzoeken, de werkwijze van de Werkgroep. In hoofdstuk 2 worden voorts enkele van

de gevallen beschreven die door diverse hulpverleners en politie onder de aandacht van de Werkgroep zijn gebracht en wordt kort verslag gedaan van overig door de Werkgroep ingesteld onderzoek. In hoofdstuk 3 wordt een begripsomschrijving van het verschijnsel ritueel misbruik gegeven. In hoofdstuk 4 komt de invalshoek van de jeugdhulpverlening, de jeugdbescherming en de geestelijke gezondheidszorg aan bod. In hoofdstuk 5 worden de verschillende argumenten pro en contra de mogelijkheid dat ritueel misbruik voorkomt tegenover elkaar gezet. In hoofdstuk 6 wordt een uiteenzetting gegeven over het beroepsgeheim van hulpverleners die met zaken als ritueel misbruik te maken hebben. Tenslotte worden in hoofdstuk 7 de conclusies en aanbevelingen gegeven. In de bijlagen is onder meer een bijdrage opgenomen "Politie-onderzoek van ritueel misbruik".